

Saksbehandler: Vebjørn Horsfjord

Referanser: Tekst

Saksdokumenter:

Studieheftet "En misjonerende kirke" (*tidl. utsendt*)

Status for arbeidet med religionsdialog

Sammendrag

Denne saken er delt i fire deler som omhandler hver sine arbeidsområder: (1) Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL), (2) Kontaktgruppa Islamsk råd i Norge – Mellomkirkelig råd, (3) Andre bilaterale dialoger og (4) Generell refleksjon og retningslinjer for arbeidet med religionsdialog.

Saken fremmes med tre formål for øye: Rådet gis en generell orientering om det arbeidet med religionsdialog som Mellomkirkelig råd er involvert i på nasjonalt plan. Rådet inviteres til å reflektere om dette arbeidet og derigjennom, eventuelt i vedtaks form, gi føringer for sekretariatets arbeid. Til slutt bes rådet ta konkret stilling til STLs vedtekter og oppfølging av Porvoo-konferansen om religionsdialog.

Forslag til vedtak:

1. Mellomkirkelig råd støtter hovedpunktene i de forslag til endringer av statuttene for Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn som er lagt fram, og ber Den norske kirkes representanter i rådet arbeidet utfra dette.
2. Mellomkirkelig råd ber Kontaktgruppa Islamsk råd i Norge – Mellomkirkelig råd vurdere behovet for å formulere et mandat for arbeidet og eventuelt presentere et forslag til slikt mandat for rådet på et senere tidspunkt.
3. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet sørge for at de rådgivende retningslinjene som ble utarbeidet av Porvoo-konsultasjonen om religionsdialog i desember 2003 blir oversatt til norsk og tilpasset norske forhold. Rådet ber også om at det lages en plan for hvordan retningslinjene kan gjøres kjent og brukes i vår kirke. Rådet ber om å få dette tilbake til ny behandling på møtet i juni.
4. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet arbeidet videre med hvordan det kan legges til rette for dialog mellom religioner og livssyn lokalt i Norge. Rådet ber om å få seg forelagt konkrete forslag til tiltak på sitt møte i september.

Sak MKR 11/04

Status for arbeidet med religionsdialog

Nytt forslag til vedtakspunkt 2:

Mellomkirkelig råd ønsker at Kontaktgruppa Islamsk råd i Norge – Mellomkirkelig råd skal samle sentrale personer fra muslimsk og kristen side til jevnlige kontaktmøter, og være et forum for utveksling av informasjon og synspunkter på saker av interesse for Islamsk råd i Norge og Mellomkirkelig råd. Rådet ønsker også at gruppa skal ta opp saker av felles interesse for muslimer og kristne samt aktuelle saker der det er uenighet mellom muslimer og kristne.

Saksorientering

1. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Den norske kirke er ett av 12 medlemssamfunn i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL). Alle religiøse retninger av noen betydning i Norge er representert. I tillegg er Humanetisk Forbund medlem. De kristne kirkene utover Den norske kirke er representert ved Norges Frikirkeråd og ved Oslo katolske bispedømme.

Alle medlemssamfunn er representert med to medlemmer i rådet, men har én stemme. Alle vedtak skal i følge statuttene fattes ved konsensus. Gerd Marie Ådna og Vebjørn Horsfjord representerer Den norske kirke. Vebjørn Horsfjord sitter også i Arbeidsutvalget.

STL har et sekretariat med en koordinator i halv stilling, lokalisert i kontorfellesskap med Norges kristne råd og Frikirkerådet. Virksomheten finansieres i all hovedsak gjennom bevilgninger fra Kultur- og kirkedepartementet. Mer bakgrunnsinformasjon om STL finnes på STLs nettsider www.trooglivssyn.no

Tidligere var arbeidet i STL fulgt av Nemnd for Økumenisk Samarbeid og Misjon (NØM) på vegne av Mellomkirkelig råd. Etter at nemnda ble nedlagt, er det nødvendig at rådet holdes noe mer løpende orientert om arbeidet. Utviklingen i STL har gått i retning av at rådet har fått stadig økende betydning. Myndighetene viser stor vilje til å lytte til høringssvar og utspill fra Samarbeidsrådet. STL blir av mange nå sett som en viktig aktør etter hvert som samfunnet blir tydeligere flerreligiøst. Sekretariatet vurderer også STL som et organ med økende strategisk betydning. Det er derfor nødvendig at Mellomkirkelig råd følger arbeidet nøye og løpende vurderer hvordan rådet ønsker å samarbeide med andre tros- og livssynssamfunn gjennom STL.

Arbeidsområder

STLs arbeid kan sammenfattes under overskriftene ”konferanser”, ”arbeidsgrupper” og ”andre saker”.

Konferanser

Det er et vesentlig mål for virksomheten i STL å samle representanter for ulike religioner og livssyn til samtale om temaer av felles interesse. Derfor har konferanser en sentral plass på arbeidsplanen. I 2003 ble det blant annet holdt et dagsmøte 16. mars om livssynsmessig betjening i institusjoner, et dialogmøte kalt Oslo-dialogen i Paulus kirke 7. september, gjennomført en større konferanse om ”Livssynsfrihet i praksis” 9. november samt en konferanse om erfaringer fra lokalt dialogarbeid 28. til 30. november.

I 2004 planlegges det blant annet en stor konferanse om statens verdigrunnlag (i tilknytning til arbeidet i Gjønnnes-utvalget) 16. september.

Arbeidsgrupper

Det er for tiden fire arbeidsgrupper i funksjon under STL. Arbeidsgruppene skal forberede saker og foreslå tiltak, men skal ikke fatte selvstendige avgjørelser eller komme med uttalelser. Den norske kirkes representant i gruppa står i parentes:

Graverdsgruppa (Per Tanggaard)
Stat/kirke-gruppa (Torbjørn Backer Hjorthaug)
Religiøs betjening i institusjoner (i øyeblikket ingen deltaker fra Den norske kirke)
Idegruppe for dialog-initiativer (Anne Hege Grung)

Det er dessuten nedsatt en arrangementskomité for konferansen om statens verdigrunnlag. Vebjørn Horsfjord sitter i den, oppnevnt av Norges kristne råd.

Andre saker

STL er et forum hvor man blant annet holder hverandre oppdatert om hva tros- og livssynsamfunnene er opptatt av. Dette har ikke minst betydning for de mindre medlemssamfunnene. Mange av sakene som står på dagsorden, er av religionspolitisk karakter. STL blir stadig oftere invitert til å avgi høringsuttalelser om lovendringer som berører tros- og livssynssamfunnene. I mange saker har medlemssamfunnene felles interesser som slik kan komme til uttrykk.

STL engasjerte seg sterkt i saken om endring av ekteskapsloven for å gi "like formelle rettigheter til skilsmisse". Mange trossamfunn var opprørt ikke bare fordi de selv var berørt, men fordi forarbeidene til lovendringen tydelig ga uttrykk for at man ønsket å regulere de "religiøse" rettighetene til skilsmisse.

Spørsmål knyttet til stat/kirke-prosessen opptar alle tros- og livssynssamfunn, og prosessen i Gjønnesutvalget følges nøye. To medlemmer av STL, Dag Nygård fra Frikirkerådet og Bente Sandvik fra Humanetisk Forbund, sitter i utvalget. STL har ikke fattet vedtak som berører substansen i stat/kirke-spørsmålet, men rådet utgjør et forum hvor forskjellige og sammenfallende synspunkter kan luftes og hvor informasjon kan utveksles.

Et annet prosjekt i 2003 var utgivelsen av en liten bok i samarbeid med Norges kristne råd med religiøse tekster fra ulike tradisjoner. Denne har allerede solgt i 2000 eksemplarer og et 3. opplag er snart underveis.

Nytt medlem

Årsmøtet i 2003 (som består av de samme medlemmene som rådsrådet), tok inn et nytt medlem i rådet, Jesu Kristi Kirke av de Siste Dagers Hellige.

Søknader om medlemskap var også en av grunnene til at årsmøtet i 2003 ba om at statuttene blir tatt opp til ny vurdering på årsmøtet i år som avholdes 9. mars.

Vedtekter

Årsmøtet i 2003 avviste to medlemssøknader; en fra Sekulært fellesskap, en liten livssynsorganisasjon med et formål som ligger tett opp til Humanetisk forbund, og én fra Norges Kristne Råd om assosiert medlemskap. Den siste ble avvist med henvisning til at organisasjonen i liten grad representerer andre kirker enn de som allerede er representert i rådet. Selv et medlemskap som ikke gir stemmerett ville, følte noen, gi de kristne kirkene en form for dobbel representasjon. Den norske kirke ønsket NKR som medlem, men en beslutning om opptak av medlemmer krever konsensus.

AU har arbeidet med revisjon av statuttene og konkludert med at de paragrafene som gjelder medlemskap etc. ikke bør forandres vesentlig, men at hver enkelt sak må vurderes konkret for seg. I arbeidet er imidlertid et annet tema dukket opp: De eksisterende retningslinjenes krav om konsensus i alle avgjørelser vil i noen typer saker kunne støte mot nødvendigheten av å fatte en beslutning. Årsplan, budsjett og ansettelse av koordinator er eksempler på saker som med et strengt konsensuskrav i teorien vil kunne la én organisasjon lamme virksomheten. Et stadig voksende antall medlemssamfunn gjør dette til en mer aktuell problemstilling.

I forslaget til vedtekter er det derfor inntatt et skille mellom årsmøtesaker som kan avgjøres ved alminnelig flertall, og øvrige saker (for eksempel høringssvar, uttalelser etc.) som krever konsensus.

For Den norske kirke har det vært viktig at STL fatter avgjørelser ved konsensus. Man har fryktet at vår kirke, som representerer den store majoriteten av befolkningen, ellers lett ville kunne bli tatt til inntekt for synspunkter som den ikke deler. Sekretariatets vurdering er at de foreslåtte endringene balanserer behovene for på den ene siden å holde på hovedprinsippet om konsensus og på den andre siden sikre en tilstrekkelig smidig drift av organisasjonen.

De eksisterende vedtektene vedlegges sammen med STL/AUs forslag til revisjon og tilhørende kommentar. Dette er en anledning for Mellomkirkelig råd til også å diskutere om man ønsker andre endringer i STL på lengre sikt.

(2) Kontaktgruppa Islamsk råd i Norge og Mellomkirkelig råd

Kontaktgruppa mellom Islamsk råd i Norge (IRN) og Mellomkirkelig råd ble etablert i 1993 etter et sonderende møte i 1992. Gruppa har møttes én til to ganger i året. Mellomkirkelig råd oppnevnte på møtet i september 2003 Den norske kirkes medlemmer i gruppa for en fireårsperiode. I tillegg til Mellomkirkelig råds representanter har kontaktgruppa fra kristen side to observatører oppnevnt av Norges Kristne Råd.

Utfyllende informasjon om arbeidet i gruppa og årsrapporter for arbeidet til og med 2002 finnes på internett: <http://folk.uio.no/leirvik/Kontakgruppa.htm>. I 2003 ble det avholdt ett møte. Referatet vedlegges.

På møtet i november 2003 var det enighet om å øke møtefrekvensen noe samt å ta opp ett profilert hovedtema på hvert møte. Mange av medlemmene opplever at alminnelig utveksling om informasjon om ulike aktiviteter nå skjer løpende og ikke trenger å oppta mye av kontaktgruppas tid. Førstkommende møte i gruppa er 19. februar hvor det blir fokusert på statens verdigrunnlag. Det er også planlagt et møte i mai hvor fokus vil være på Midtøsten.

På møtet i september 2003 ba Mellomkirkelig råd om å få en gjennomgang av gruppas mandat. Noe slikt formelt mandat er aldri utformet, og gruppa selv forsøkt å fylle de behov som har vært til en hver tid i forholdet mellom IRN og MKR. Siden gruppa er et samarbeidstiltak kan Mellomkirkelig råd vanskelig vedta nytt mandat uten konsultasjon med IRN. Et formalisert mandat bør med andre ord springe ut av arbeidet i gruppa selv.

Sekretariatets vurdering er at kontaktgruppa gjennom de drøftingene av arbeidsform som ble gjort på møtet i oktober har lagt et grunnlag for en god arbeidsmåte framover. Dersom Mellomkirkelig råd ønsker å formalisere mandatet vil det være naturlig å be kontaktgruppa ta

dette opp som sak på kommende møter og la den foreslå formuleringer som dernest kan vedtas likelydende av IRN og MKR. Det bør imidlertid også vurderes om behovet for en formalisering på dette punktet er så stort at et slikt arbeid er en hensiktsmessig bruk av gruppas ressurser.

(3) Andre bilaterale dialoger

Kontakt med Det mosaiske trossamfunn

Siden 1997 har det vært et etablert samarbeid med Det mosaiske trossamfunn (jødene i Norge) gjennom en fast kontaktgruppe. Gruppen møttes med jevne mellomrom i perioden 1997 til 2001. Forrige møte i gruppa var 30. oktober 2001.

Det har i hovedsak vært praktiske grunner til at arbeidet har ligget nede. Det har vært stor utskifting av personer i nøkkelposisjoner på begge sider. Mellomkirkelig råd har det siste året hatt en gjenopptakelse av arbeidet på sin arbeidsplan, men dette har blitt utsatt av kapasitetsgrunner. Det har heller ikke vært tatt noen initiativer fra Det mosaiske trossamfunns side.

Kontakt mellom jøder og kristne er av vesentlig betydning. Selv om en del kontakt nå ivaretas multilateralt gjennom et styrket Samarbeidsråd for tros- og livssynssamfunn, vil det likevel være et gode å ha en etablert samarbeidsrelasjon. Dette kan også ha verdi for troverdigheten i Den norske kirkes engasjement i Midtøsten. Sekretariatet ønsker derfor å gjenetablere kontaktgruppen. Aktiviteten i gruppa bør legges på et moderat nivå med ett til to møter i året.

Andre bilaterale dialoger

Mellomkirkelig råd har hittil ikke vært involvert i andre bilaterale dialoger. Det bør løpende gjøres en vurdering av behovet for å etablere direkte og formaliserte relasjoner til andre tros- og livssynssamfunn.

(4) Generell refleksjon og retningslinjer for religionsdialog

NØMs misjonsdokument

Teksten til NØMs misjonsdokument ble lagt fram som orienteringssak for forrige rådsmøte. Det vedlegges nå i ferdig utgave som hefte. Målet er at det skal stimulere til samtale omkring forståelsen av misjon og religionsdialog i menigheter og organisasjoner. Kanskje kan det også inspirere til lokale dialoginitiativer.

Porvoo-konsultasjon om religionsdialog

Rapporter fra Porvoo-konsultasjonen om religionsdialog 30. november til 3. desember 2003 som Den norske kirke var vertskap for, er vedlagt.

Det konkrete produktet som kom ut av konsultasjonen er et forslag til rådgivende retningslinjer for hvordan kirkene kan nærme seg dialogen med andre religioner. Forslaget er inspirert av erfaringer ikke minst i Svenska Kyrkan og Church of England som er de kirker i Provoo-fellesskapet som har arbeidet mest med spørsmålene.

Konsultasjonen med erkebiskop John Neill av Dublin i spissen, anbefaler medlemskirkene å oversette retningslinjene og tilpasse dem lokale forhold. Sekretariatet foreslår at det gjøres et slikt arbeid i Den norske kirke og at oversatte og tilpassede retningslinjer blir lagt fram for rådet på neste møte. Rådet inviteres til å gi føringer for hvordan retningslinjene kan tilpasses norske forhold.

Lokalt arbeid med religionsdialog

Ikke minst i storbyene merker flere og flere menigheter behovet for kontakt og dialog med andre religioner. Noen steder, som i Trondheim og Stavanger, er dette nå institusjonalisert i lokale tverreligiøse råd.

For å stimulere slikt arbeid og for å inspirere til dialogarbeid på nye steder, vil det være nyttig med strukturer som gjør det mulig å utveksle erfaringer og hente kompetanse. Sekretariatet har bare i lite grad mulighet til å yte slike tjenester overfor menighetene i dag, og menighetene er heller ikke oppmerksom på at muligheten finnes.

I Den danske folkekirke er det etablert et nytt prosjekt kalt "Folkekirken og religionsmøde" som nettopp har en slik nettverks- og kompetansefunksjon. Sekretariatet er ved inngangen til 2003 helt i startfasen med å kartlegge muligheten for å etablere et prosjekt av liknende art i Norge og har vært i dialog med Areopagos om å sette i gang et forprosjekt for å utrede mulighetene. Forslag til et prosjekt bør kunne legges fram kommende sommer.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Vedtakene medfører ingen nye kostnader av betydning men forutsetter at en del av sekretariatets arbeidstid disponeres til arbeid med oppfølging.

**Porvoo Communion Consultation on Inter Faith Relations
Oslo – 30th November – 3rd December 2003**

**GUIDELINES FOR INTER FAITH ENCOUNTER IN THE
CHURCHES OF THE PORVOO COMMUNION**

A Beginning with God

When as Christians we encounter people of other faiths, beliefs and spiritualities, we do so in the name and the strength of the God whom we know as Trinity. This faith points us to some key theological principles informing our encounter:

God is no less generous in salvation than in creation.

The God whom we meet in creation is generous in grace and rejoices in diversity – ‘O Lord, how manifold are your works! In wisdom you have made them all!’ [Ps 104.24] This creator God is the same saving God who wishes to lead all to perfection.

Jesus Christ shows us God's face and opens the way to God

In Jesus we have seen ‘the radiance of God’s glory’ [Heb 1.3]; he shows us the way to the Father and we wish to share this way with others. Our witness to this way needs to be made in such a way that it is heard as good news by all; it is not for us to proclaim limits to God’s saving mercy.

The Spirit's presence is known through the Spirit's fruits

‘The tree is known by its fruits’, and ‘the fruit of the Spirit is love, joy, peace, patience, kindness, generosity, faithfulness, gentleness and self-control.’ [Mt 12.33; Gal 5.22f] When we meet these qualities in our encounter with people of other faiths, by God's grace we may discern the Spirit’s presence.

B The contexts of our societies

The societies in which our churches are called to mission and ministry are increasingly marked by a plurality of religions, beliefs and spiritualities. In large measure, this is the result of histories of migration of people from other countries who have brought their faiths and cultures with them. This has happened at different rates and over different periods: in some countries there are large and established communities of faith dating back several generations, while in others religious plurality is more recent or on a smaller scale. Moreover, the situation is constantly changing, as a result of the continuing arrival of people seeking refuge and well-being in all our countries.

Beyond the visibly and culturally identifiable communities of faith, there is also now a wider plurality and fluidity of spirituality in our societies. Many seek meaning and purpose in new or alternative patterns of spirituality. There is a growth in conversions between different religions. While some opt for loose networks within which to probe ultimate questions, others turn to clearly defined answers offered through closely organised groups. At the same time, many people look for their beliefs and values to the secular and the human without reference to transcendence of any kind.

C The challenge of discernment

In these complex and changing situations, Christian communities are faced with the challenge of discerning God's purposes in our religiously plural societies by remaining faithful disciples of Jesus Christ open to the guidance of the Spirit. Within all our churches, there will be a variety of theological starting points, methods and conclusions in responding to this challenge. As Anglicans and Lutherans, we seek to be particularly attentive to the ways in which the Bible can challenge and guide our thinking and practice in inter faith relations. In our reading together of scripture, we have found that the interaction of its texts with our contexts can at times highlight the diversity of views among us, and we recognise that Christian reflection on inter faith encounter is likely to continue to be a contested area in both our traditions for the foreseeable future.

In these circumstances, it is essential that there should be candid and positive dialogue within our communion's churches, and with fellow Christians in our ecumenical partner churches, to complement and resource our dialogue with people of other faiths, beliefs and spiritualities. In what follows, we offer as a contribution to this intra-Christian dialogue some reflections from our own experience on twelve concrete and practical issues which have a special importance for inter faith encounter in our societies. These are offered as examples; they are not intended as a comprehensive or systematic account. Moreover, given the ever-changing nature of the contexts within which our mission and ministry is set, these pointers must be seen as work in progress, in constant need of updating and revision.

D Twelve issues for Christians in inter faith encounter

These pointers for inter faith engagement are mostly expressed in the language of personal encounter. We have found that meeting with people of other faiths can be a profoundly transforming experience for ourselves, leading to a deepening, renewing and enlarging of faith. As Christians, though, we are never involved in inter faith situations only as individuals, but always also as members of our faith community. This representative role has a particularly high profile for ordained ministers; yet inter faith encounter is also an area of Christian discipleship where lay people have a vital role to play, and they too speak and act on behalf of the whole Church.

1. Building long-term trust

Our faith speaks of the centrality of permanent commitment to one another as the way to build stable and trustful relationships. In inter faith encounter, there can be no substitute for the patient, painstaking and time-consuming process of getting to know our neighbours of other faiths, earning their respect, and becoming their friends. We have found that it is within relationships of this kind, built up over many years, that dialogue acquires authenticity, the quest for truth can be honestly pursued, and difficult issues can be addressed.

2. Speaking truthfully about the other

Speaking truthfully requires us to avoid simplistic or homogenising language. Rather, we need to recognise the complexity and diversity of all faith communities, our own included. When we speak of the beliefs and practices of others, we must first seek good information and rely on authoritative sources to build up our knowledge, and we must talk about our neighbours in language that will enable them to recognise themselves in our descriptions. This will involve us in an imaginative and sympathetic effort to think ourselves into their situation. It is unfair to compare the ideals in our own religion with the practice of another, or *vice versa*. Christians and members of other communities need to acknowledge that we all face challenges in living by faith in our societies. Even in situations where we strongly disagree with others, we must make an effort to understand their beliefs and practices, to respect the faith which informs them, and to love them as our neighbours. If we feel there are times when we must be critical of others' positions, we cannot avoid the challenge of self-criticism.

3. Sharing our faith

We are called to share our faith with others in ways that are confident but sensitive. As we do so, we are ready to listen and to learn as well as to speak. We recognise that the intentions of those engaged in dialogue may differ, and it is easy to suspect one another of hidden agendas. We cannot force our beliefs on others, but we should always be ready to witness to our faith by deeds as well as by words. We must never exploit the situation of vulnerable individuals and groups, nor make our service of others conditional on their accepting Christian faith. Within our churches, we recognise that Christians differ among themselves about the relations between inter

faith dialogue and evangelism. We think it is important that these differences should be discussed openly and respectfully in the light of our theology and experience.

4. Coming together before God

We acknowledge that there may be times when Christians would like to come together with people of other faiths in an attitude of prayer and worship before God. This may happen, for example, in the pastoral context of a marriage or funeral, as part of the ongoing life of a group or organisation, or at times of crisis, remembrance or thanksgiving, locally or nationally. As Christians, some of us will welcome occasions like this, while others will find them very difficult; a range of attitudes will also be found among people of other faiths. In whatever way inter faith gatherings for prayer or worship are organised, we think that it is important to be clear about the purposes of the event, to consider carefully what is an appropriate venue, and to ensure that all present can take part in what is planned with integrity and without confusion. Sharing silence can provide a valuable way of expressing our presence together before God, and we are also learning from the experience of being present as honoured guests at one another's times of prayer and worship.

5. Responding to changing societies

While we rejoice in the new vitality that religious and cultural diversity has brought to many parts of our societies, we are also aware of the confusion and pain that can be felt by long-established communities who find their neighbourhoods transformed. We emphasise the importance of maintaining a vigorous and engaged Christian presence at local level in multi-faith areas. We recognise also the need to be aware of the ethnic and religious discrimination in our societies which affect other faith groups.

6. Educating and nurturing in faith

In situations where our Churches are involved in education, we can ensure that children and young people are adequately equipped for life as citizens of religiously plural societies. As part of this, we may need to insist that Christianity is taught with an awareness of its international reach and its cultural diversity within the local situation. Within the church community, teaching needs to be shaped in such a way as to help Christians explore the inter faith implications of their faith. Experiences of educational opportunities can help to give us a proper confidence in our own faith and a generous openness to others.

7. Supporting family life

We need to be sensitive to the hopes and needs of those who are thinking of embarking on marriages across the boundaries of faith. Clergy and others with a ministry of pastoral care should be equipped to provide appropriate advice and support for such couples and for their families. They also need to have access to suitable resources for the nurture and education of children of inter faith couples, and to develop patterns of support for the families of those who have converted to or from

other faiths. We sense that there is a growing need to share good practice in the pastoral care of those who experience bereavement in inter faith relations.

8. Working for the common good

We seek co-operation with people in other faith groups on practical projects where this is appropriate and possible. We believe that our Churches have a particular role to play in encouraging our national governments and local authorities to explore and to understand the complexities of faith community organisations. We recognise that people of all faiths have a concern for the whole of society, while at the same time we all need to be honest about the real differences we can experience when we try to interpret in practical terms values which may sound the same when expressed as generalities. We believe that the Churches are called to work with people of other faiths in seeking the welfare of asylum seekers and refugees.

9. Involving women and men

We recognise that in many inter faith situations there is a need to strengthen the presence and active involvement of women (though in some contexts it may be men who are under-represented). Together with people in other faith communities, we should strive to ensure that participation in inter-religious events has a fair gender balance, and to set a positive lead by insisting on this in the case of Christian representation. At the same time, we need to recognise the strength of the cultural and religious factors which may inhibit the participation of women alongside men in inter faith activities. In inter faith dialogue, we should be ready to raise issues of women's rights as human rights.

10. Engaging with international issues

We know that it is impossible to separate inter faith relations in our own countries from the effect of situations in other countries. International issues may have a very serious impact on minority faith groups, and at times of crisis in particular we should be ready to show solidarity with communities who may be feeling under threat. The situation of vulnerable minorities in other countries will often form a significant theme of dialogue, and our Churches will feel particular bonds of prayer and affection with Christian communities experiencing persecution. We need to make it clear, though, that it is unfair to hold faith communities in our countries to account for the actions of their co-religionists in other parts of the world.

11. Safeguarding the freedom to believe

The Christian commitment to love our neighbours and to seek justice for all leads us to affirm the importance of religious freedom in every society. Within our own countries, this is safeguarded by the European Convention on Human Rights: 'Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others, and in public or private, to manifest his religion or belief, in

worship, teaching, practice and observance.' (1950). We have a particular concern for the rights of minority communities in our own societies. We recognise the importance of the principle of equal legal protection for all our citizens; it is important that religious authority should not be abused to control or repress vulnerable individuals.

12. Changing religious commitment

Where the Spirit is at work, we rejoice that conversions of people to the way of Christ may happen. They must always be the free result of God's interaction with others, not of our own planning or persuasion. We recognise that inter faith encounter is powerful and unpredictable in the transforming effect it can have on people's lives. It may lead to people changing their religious commitment away from as well as towards Christianity. People of different faiths may also feel that inter faith encounter brings them closer to God within the framework of their own religious commitment. As Christians we need to be aware of the difficulties that can be faced by new believers, and our Churches need to be prepared to change themselves in order to welcome new members. Some converts can find the whole concept of inter faith dialogue difficult, especially if it involves them in encounter with their previous religion. Other converts may have a valuable personal contribution to make to inter faith understanding, and we think that their place in dialogue should be affirmed.